

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 13 juni 2014

Mål nr

T 3075-12

KLAGANDE

RH

Ombud: Advokat MB

MOTPART

IF Skadeförsäkring AB (publ), 516401-8102

106 80 Stockholm

Ombud: Försäkringsjurist TS

SAKEN

Trafikskadeersättning

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts dom 2012-06-04 i mål T 10688-11

_____

DOMSLUT

Med ändring av hovrättens dom förpliktar Högsta domstolen If Skadeförsäkring AB att till RH betala 112 701 kr avseende inkomstförlust år 2009 och 201 977 kr avseende inkomstförlust år 2010.

Parterna ska svara för sina egna rättegångskostnader i tingsrätten och hovrätten.

Vardera parten ska svara för sina rättegångskostnader i Högsta domstolen.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

RH har yrkat att Högsta domstolen förpliktar If Skadeförsäkring AB att utge ersättning till honom för inkomstförlust med 168 534 kr för år 2009 och med 258 927 kr för år 2010. RH har också yrkat att bolaget förpliktas att ersätta honom för rättegångskostnader i tingsrätten och hovrätten.

If Skadeförsäkring AB har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

DOMSKÄL

Bakgrund och frågorna i målet

1. RH skadades i januari 2009 i en trafikolycka. Han är utbildad snickare och rörmokare och arbetade vid tiden för olyckan i bolaget Bygg och Snickeri Service i Stockholm AB. Han är ensam ägare till bolaget och hade bedrivit

verksamhet i det sedan år 1990. RH har till följd av olyckan blivit helt arbetsoförmögen. Han har trafikförsäkring hos If Skadeförsäkring AB.

2. Parterna är överens om att RH på grund av skadan har rätt till ersättning för hela sin inkomstförlust åren 2009 och 2010 och att han under dessa år hade inkomster av tjänst om 236 466 kr resp. 154 173 kr. De är också överens om en modell för beräkning av inkomstunderlaget. Vidare är de ense om att RHs pension ska regleras separat. Tvisten gäller vad som ska inräknas i det s.k. inkomstunderlaget, dvs. den inkomst som han hade kunnat uppbära under dessa båda år om han inte hade skadats. Närmare bestämt avser tvisten om det i inkomstunderlaget ska ingå inte bara inkomst av tjänst utan även aktieutdelning i bolaget och avsättningar till RHs pension och semesterreserv. Beloppen för aktieutdelningen och avsättningarna är otvistiga.

Gällande rätt

3. Enligt 9 § trafikskadelagen (1975:1410) ska 5 kap. skadeståndslagen tillämpas när trafikskadeersättning bestäms. Enligt 5 kap. 1 § första stycket skadeståndslagen omfattar skadestånd till den som har tillfogats personskada ersättning för bl.a. inkomstförlust. Enligt paragrafens andra stycke ska sådan ersättning motsvara skillnaden mellan den inkomst som den skadelidande hade kunnat uppbära om han inte hade skadats och, såvitt nu är aktuellt, den inkomst som han trots skadan har uppnått.

4. Den principiella utgångspunkten för beräkning av ersättning för inkomstförlust vid personskada är att den skadelidande ska försättas i samma ekonomiska situation som om skadan inte hade inträffat. När skadeståndet bestäms bör det tillämpas principer som leder till att den skadelidande inte blir vare sig över- eller underkompenserad.

5. Med inkomst bör enligt förarbetena förstås, förutom lön, sådana tillägg av olika slag som ingår i arbetsgivarens ersättning för arbetsprestationer (övertidstillägg, risktillägg o.d.). För anställda beräknas inkomstunderlaget i regel utifrån inhämtade löneuppgifter med beaktande av semestertillägg, andra tillägg samt sådana förmåner som räknas som lönetillskott. Även vinstandelar, fondavsättningar, resultatbonusar och liknande kan ingå i inkomstunderlaget (se Bertil Bengtsson och Erland Strömbäck, Skadeståndslagen, 4 uppl. 2011, s. 192). När det gäller traktamente och liknande förmåner får det enligt förarbetena prövas om ersättningen uteslutande har till syfte att täcka kostnader eller om den helt eller delvis kan betraktas som lönetillskott. I överensstämmelse med dittillsvarande praxis borde man enligt förarbetena ibland också ta hänsyn till förluster som inte avser inkomster i egentlig mening, t.ex. förlust av semester eller av kvalifikationstid för semester. (Se prop. 1975:12 s. 147.)

Aktieutdelningen

6. Den som är ensamägare eller fåmansägare till ett aktiebolag och som arbetar i bolaget och uppbär lön från det betraktas som anställd i bolaget. I den juridiska litteraturen har antagits att utebliven aktieutdelning till en sådan person inte kan ersättas som skadestånd för inkomstförlust, vilket skulle sammanhänga med att aktieutdelningen beskattas som inkomst av kapital (se Michael Sjöberg i Madeleine Randquist m.fl., Ersättning vid personskada, 2014 s. 179).

7. Enligt de s.k. 3:12-reglerna, vilka numera återfinns i 56 och 57 kap. inkomstskattelagen (1999:1229), kan aktieutdelning beskattas i inkomstslaget tjänst eller kapital eller i en kombination av dessa. Den principiella utgångspunkten för reglerna har ansetts vara att en person som äger och arbetar i ett fåmansbolag ska få samma skattemässiga belastning som löntagare som äger

aktier i exempelvis ett börsnoterat bolag. Uppdelningen mellan inkomstlagen görs dock på ett schablonmässigt sätt. Eftersom inkomst av kapital och inkomst av tjänst beskattas med väsentligt olika skattesatser, särskilt vid mer betydande belopp som innebär att också statlig skatt ska utgå på inkomst av tjänst, har det ansetts att ensamaktieägaren eller fåmansaktieägaren inte fullt ut ska kunna göra om vad som i realiteten är tjänsteinkomster till kapitalinkomster. Övervägandena har medfört att det i 3:12-reglerna har intagits principer för beräkning av vilken utdelning som ska betraktas som kapitalinkomst respektive tjänsteinkomst.

8. Utdelning på upp till 2,75 inkomstbasbelopp kan för en ensamägare eller fåmansägare av ett aktiebolag alltid beskattas som inkomst av kapital vid tillämpning av den s.k. förenklingsregeln. Om bolaget har haft betydande löneutbetalningar räknas dessa enligt den s.k. huvudregeln in i det lönebaserade underlaget för beräkning av vilken utdelning som ska beskattas i inkomstlagen kapital. Utöver det belopp som på detta sätt ska beskattas som inkomst av kapital beskattas aktieutdelning till ensamägare eller fåmansägare som inkomst av tjänst. Om emellertid utdelningen uppgår till mer än 90 inkomstbasbelopp beskattas utdelningen åter i inkomstlagen kapital.

9. För en ensamaktieägare eller en fåmansaktieägare innebär reglerna i inkomstskattelagen att det är förmånligt att under ett vanligt verksamhetsår ta ut åtminstone viss del av nettot från verksamheten i form av utdelning som beskattas i inkomstlagen kapital med en väsentligt lägre skattesats än för inkomst av tjänst. Särskilt förmånligt är det för den ägare vars bolag årligen betalar ut betydande belopp i form av lön och andra förmåner som ingår i löneunderlaget, eftersom en större del av uttaget av nettot från verksamheten därigenom betraktas som inkomst av kapital. Det har diskuterats i målet om skattereglerna påverkar bedömningen av om aktieutdelning till en ensamägare eller fåmansägare ska ingå i inkomstunderlaget.

10. Den principiella utgångspunkten för beräkning av ersättning för inkomstförlust vid personskada är, som tidigare har sagts, att den skadelidande ska försättas i samma ekonomiska situation som om skadan inte hade inträffat. Förlorad aktieutdelning innebär förlust av en inkomst. Med den angivna utgångspunkten bör förlusten då i princip ersättas som inkomstförlust i den mån den har orsakats av en personskada. Det finns inte något i ordalydelsen i 5 kap. 1 § andra stycket skadeståndslagen eller i förarbetena som tyder på att en inkomst måste beskattas på visst sätt för att förlusten ska kunna ersättas enligt bestämmelsen. Att aktieutdelning till viss del beskattas som inkomst av kapital hindrar därför inte att förlorad sådan utdelning ersätts som förlust av inkomst om förutsättningarna i övrigt är uppfyllda.

11. Avgörande för om aktieutdelningen ska ingå i inkomstunderlaget bör vara om den i det enskilda fallet utgör en inkomst vars motsvarighet den skadelidande hade kunnat uppbära om skadan inte hade inträffat men som går förlorad till följd av skadan. Om den skadelidande har tagit ut en ersättning i form av inkomst av tjänst och inkomst av kapital som motsvarar bolagets rörelseöverskott över tid, har man normalt anledning att utgå från att den skadelidande även fortsättningsvis hade kunnat uppbära motsvarande inkomst. Huruvida den skadelidande har tagit ut ersättningen som lön eller utdelning saknar då normalt betydelse.

12. Av det anförda följer också att en skadelidande som driver näringsverksamhet i aktiebolags form inte ska ersättas för minskad eller utebliven aktieutdelning i den mån förlusten beror på något annat än personskadan. Det betyder exempelvis att om en ägare av hela eller delar av ett fåmansaktiebolag innehar ägarandelarna som en kapitalplacering och inte själv har arbetat i bolaget, så är utebliven aktieutdelning typiskt sett inte någon följd av skadan.

13. Av redovisningen för RHs bolag åren 2006–2008 framgår att hans rörelseöverskott för de tre åren med en inte obetydlig marginal översteg de uttag, inkl. aktieutdelningen, som han under dessa år gjorde ur bolaget. Det innebär att utdelningen var en inkomst vars motsvarighet han hade kunnat uppbära om skadan inte hade inträffat. Det står klart att denna inkomst går förlorad till följd av skadan. Utdelningen ska därför ingå i inkomstunderlaget.

Avsättningarna till pension

14. Bolagets avsättningar till pension utgjorde ett sparande för RHs räkning. Hans skada medförde att pensionsavsättningarna från bolaget upphörde. Det innebar en förlust av pension för honom. Parterna har förklarat sig vara överens om att RHs pension ska regleras separat. Utgångspunkten för bedömningen är därför att RH kommer att kompenseras för pensionsavsättningarna genom ersättning för pensionsförlust. Om pensionsavsättningarna dessutom skulle inräknas i inkomstunderlaget skulle RH bli dubbelt kompenserad. De ska därför inte inräknas i inkomstunderlaget.

Avsättningarna till semesterreserv

15. Bolagets avsättningar till semesterreserv är inte inkomster i egentlig mening för RH. Som tidigare sagts bör man dock enligt förarbetena ibland räkna även vissa förluster som inte avser inkomster i egentlig mening som inkomstförluster enligt den aktuella bestämmelsen. Det gäller t.ex. förlust av semester eller av kvalifikationstid för semester. Den omständigheten att avsättningarna inte är inkomster i egentlig mening utgör därför inte i sig något hinder mot att räkna in dem i inkomstunderlaget.

16. En anställds rätt till semesterlön eller till semesterersättning tjänas in successivt och bokförs normalt fortlöpande som upplupen semesterlön eller semesterersättning. Semesterreserven är skulden per bokslutsdagen avseende semesterlön och semesterersättning. Avsättningar till semesterreserven behandlas som lön när utbetalning sker. De bör därför räknas in i inkomstunderlaget endast i den mån de inte är medräknade i lönen. Ingår de i inkomstunderlaget både på grund av en avsättning under ett år och på grund av att de ingår i lönen det påföljande året, blir det fråga om dubbelkompensation.

17. De kvalifikationsår som parterna har använt för beräkning av inkomstunderlaget är 2006–2008. Enligt RH har det gjorts en särskild avsättning till semesterreserv år 2008, medan If Skadeförsäkring har anfört att ersättning för semester ingår i RHs deklarerade inkomster under alla tre åren 2006–2008. I årsredovisningarna för dessa år nämns semesterlön, semesterersättning eller semesterreserv uttryckligen bara en gång, nämligen som en under år 2006 bokförd upplupen semesterlön om 65 112 kr och arbetsgivaravgifter för denna. Med hänsyn till det anförda kan RH inte anses ha visat att bolagets avsättning år 2008 är sådan att det inte skulle medföra dubbelkompensation att ta med den i inkomstunderlaget i tillägg till lönen. Den gjorda avsättningen ska därför inte inräknas i inkomstunderlaget.

Slutsatser och övriga frågor

18. Högsta domstolen har kommit fram till att aktieutdelningen, men inte avsättningen till semesterreserv eller för pension, ska räknas in i inkomstunderlaget vid beräkning av RHs framtida inkomstförlust. Parterna är överens om beloppen. Aktieutdelningen ska därmed påverka inkomstunderlaget med 33 333 kr för år 2009 och med ett två procent högre belopp för år 2010. Inkomstunderlaget blir alltså 349 167 kr för år 2009 och 356 150 kr för år

2010. Det betyder att If Skadeförsäkring ska betala 112 701 kr till RH för inkomstförlust år 2009 och 201 977 kr för år 2010.

19. Utgången i målet är sådan att vardera parten ska svara för sina egna rättegångskostnader i samtliga instanser.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Ella Nyström, Göran Lambertz (referent), Johnny Herre, Agneta Bäcklund och Ingemar Persson
Föredragande justitiesekreterare: Sara Norman